

**ERIKOISKIELET JA
KÄÄNNÖSTEORIA**

VAKKI-symposiumi XVI. Vöyri 10.–11.2.1996

**FACKSPRÅK OCH
ÖVERSÄTTNINGSTEORI**

VAKKI-symposium XVI. Vörå 10–11.2.1996

**LSP AND
THEORY OF TRANSLATION**

16th VAKKI Symposium. Vörå 10.–11.2.1996

Vaasan yliopisto. Humanistinen tiedekunta
Käännösteorian ja ammattikielten tutkijaryhmä

Vasa universitet. Humanistiska fakulteten
Forskargruppen för översättningsteori och fackspråk

University of Vaasa. Faculty of Humanities
Research Group for LSP and
Theory of Translation

Vaasa 1996

Vaasan yliopiston käännösteorian ja ammattikielten
tutkijaryhmän julkaisut

Publikationer av Forskargruppen för översättningsteori
och fackspråk vid Vasa universitet

Publications of the Research Group for LSP and Theory of
Translation

Toimittanut / Redaktion / Editors

Rune INGO, Christer LAURÉN, Henrik NIKULA &
Patricia POUSSA

N:o / Nr / No. 21

ERIKOISKIELET JA KÄÄNNÖSTEORIA
VAKKI-symposiumi XVI. Vöyri 10.-11.2.1996

OSOITE

Vaasan yliopisto
Humanistinen tiedekunta
Raastuvankatu 33
65100 VAASA

ADRESSE

Vasa universitet
Humanistiska fakulteten
Rådhusgatan 33
FIN - 65100 VASA

ADDRESS

Vaasa University
Faculty of Humanities
Raastuvankatu 33
FIN - 65100 VAASA

© VAKKI and the authors 1996
Oy Fram Ab, Vaasa, Finland
ISBN 951-683-649-6
ISSN 1235-5992

ERIKOISKIELET JA KÄÄNNÖSTEORIA
VAKKI-symposiumi XVI. Vöyri 10.-11.2.1996

Vaasan yliopiston käännösteorian ja
ammattikielten tutkijaryhmän julkaisut

N:o 21

Vaasa / Vasa 1996

Toimituskunta Redaktionsråd Editorial Board

Andreas F. KELLETAT (Mainz – Germersheim) &
Ilpo Tapani PIIRAINEN (Münster)

Toimittaja Redaktör Editor

Detlef WILSKE

ALKUSANAT

Tämän vuoden helmikuussa järjesti Vaasan yliopiston käännösteorian ja ammattikielten tutkijaryhmä (VAKKI) nyt jo 16. symposiuminsa. Symposium pidettiin 10./11. helmikuuta 1996 tuttuun tapaan Vöyrillä ja siihen osallistui 26 tutkijaa Suomesta, Ruotsista, Tanskasta, Kanadasta, Saksasta ja Espanjasta. Symposiumin pääteemana oli tänä vuonna "Teksti ja kuva". Plenaariesitelmän piti Göran Sonesson Lundin yliopistosta aiheenaan *The Quadrature of the Hermeneutic Circle. The Picture as "Text"*. Myös monissa muissa esitelmissä tarkasteltiin teemaa "Teksti ja kuva" eri näkökulmista.

Tähän julkaisuun on koottu 19 esitelmää. Niissä käsitellään pääteeman ohella monia muita ammattikieliä ja käännösteoriaa koskevia sekä niihin läheisesti liittyviä aiheita. Esille tulevat niin kognitiiviset ja kommunikatiiviset näkökulmat kuin myös leksikaaliset ja syntaktiset kysymykset. Myös kulttuuri ja kirjallisuus laajasti käsitettyinä ovat tutkimuksen kohteena. Yhdessä artikkelissa käsitellään jo ensi vuoden symposiumin pääteemaa, joka on "Kieli ja sukupuoli".

FÖRORD

I februari i år genomförde forskargruppen för översättningsteori och fackspråk vid Vasa universitet (VAKKI) sitt 16:e symposium. Symposiet hölls 10-11 februari liksom tidigare år i Vörå, och 26 forskare från Finland, Sverige, Danmark, Kanada, Tyskland och Spanien deltog. Huvudtemat för årets symposium var "Text och bild". Plenarföredraget hölls av Göran Sonesson från Lunds universitet. Han talade om *The Quadrature of the Hermeneutic Circle. The Picture as "Text"*. Många av föredragen som hölls under symposiet behandlade just temat "Text och bild" ur olika aspekter.

I denna symposierapport finns 19 av föredragen samlade. Förutom huvudtemat diskuteras andra problem inom fackspråksforsk-

ningen och översättningsteorin, eller ämnen som har anknytning till dessa områden. Kognitiva och kommunikativa aspekter betonas liksom lexikaliska och syntaktiska frågor. En del av artiklarna berör också litteratur och kultur i vidaste bemärkelse. En artikel behandlar redan nu huvudtemat för nästa års symposium, "Språk och kön".

PREFACE

This February, the Research Group for LSP and Theory of Translation at the University of Vaasa (VAKKI) organized its 16th symposium. The symposium was held from the 10th till 11th February, 1996 in Vöyri, and about 26 scholars from Finland, Sweden, Denmark, Canada, Germany and Spain attended it. This year, the main subject of the symposium was "Text and picture". Göran Sonesson from Lund University delivered the plenary paper on *The Quadrature of the Hermeneutic Circle. The Picture as "Text"*. Most of the other papers of the symposium also dealt with different aspects of the subject "Text and picture".

The proceedings comprise 19 articles. Beside the main subject, they concern many other questions of LSP research and Theory of Translation and other closely related subjects. Cognitive and communicative aspects are included as well as lexical and syntactic problems. Literature and culture, broadly understood, have also been the subject of analysis. One article deals with the main theme of next year's conference, "Language and Gender".

Vaasa / Vasa joulukuu / december / December 1996

Vaasan yliopiston käännösteorian ja ammattikielten tutkijaryhmä
Forskargruppen för översättningsteori och Fackspråk vid Vasa universitet
Research Group for LSP and Theory of Translation at Vaasa University

Detlef Wilske

Sisältö – Innehåll – Contents

Alkusanat – Förord – Preface	5
Plenaariesitelmä – Plenareföredrag – Plenary paper	
Göran Sonesson The Quadrature of the Hermeneutic Circle. The picture as "text"	9
Sektioesitelmät – Sektionsföredrag – Section Papers	
Jan Engberg Kognition und Fachsprachenforschung – Konsequenzen einer Kombinierung von Perspektiven	34
Tuuli Forsgren När subjekt blir objekt eller annan satsdel vid översättning	44
Doris Hansen & Peter Colliander Zur Wiedergabe von direkter und indirekter Rede. Eine Studie zur Übersetzungswissenschaft am Beispiel Deutsch-Dänisch und v.v.	56
Terttu Harakka Asioita, joista vaietaan	77
Juhani Hiirikoski Comparing the Structure of Finnish OVS Clauses in Subtitles and Film Dialogue	87
Oili Karihalme Kuvauskielestä tieteen kieleksi. Muotoilun teorian esinetermien kehitystä	101
Merja Koskela & Nina Puuronen Intryck med färg och bild. En pilotundersökning av nio årsberättelser	114
Hans Landqvist Hur personligt är Personligt? Några synpunkter på minilektbegreppet och på en möjlig minilekt	124

<i>Christer Laurén & Marianne Nordman</i> Sociologins teknolekt som föreläsens och auktoritetens språk	136
<i>Anne Majapuro</i> Zum Frauenbild in deutschen und finnischen Sprichwörtern (Darstellung eines Forschungsvorhabens)	147
<i>Henrik Nikula</i> Text als Bild – Bild als Text. Zur Übersetzung von Gedichten	160
<i>Kristina Nikula</i> Den närvarande frånvarande bilden. Bild och text hos Bo Carpelan	170
<i>Tuija Niskanen</i> Benetton im Bild. Bildassoziationen als Methode zur Analyse der Schockwerbung von Benetton?	183
<i>Marianne Nordman</i> Väder i text och bild	194
<i>Aila Pesonen & Vasili Namsarajev</i> Venäläinen mainosteksti	206
<i>Ulrike Richter-Vapaatalo</i> Überlegungen zur Übersetzung von Bildgedichten	226
<i>Mall Mölder Stålhammar</i> The Use of Metaphors in the Presentation of Medical Research in Different Genres of Publications	235
<i>Detlef Wilske</i> Franz Kafka für Anfänger. Text und Bild	247

The Quadrature of the Hermeneutic Circle. The picture as "text"

Göran Sonesson
Lund University, Department of Cultural Semiotics

Förhållandet bild/(verbal) text kan diskuteras på flera sätt. Man kan fråga sig hur de samverkar (från äldre konst såsom emblemata till nutida reklam och multimedia). Man kan undersöka om en av dem betingar våra möjligheter att tolka den andra. Och man kan intressera sig för likheter och olikheter i de båda underliggande teckensystemen. De franska strukturalisterna ville gärna visa att bilden var så lik det verbala språket som möjligt. Därefter satte en reaktion in som ledde till att ingen i den visuella semiotiken ville befatta sig med lingvistiska begrepp. Istället bör man använda "den lingvistiska modellen" som en kontrast, för att upptäcka hur olik bilden är språket. Det hindrar inte att man också, på samma väg, kan finna abstraktionsnivåer där de har likheter. Att säga att den hermeneutiska cirkeln kan kvadreras och att bilden, på något sätt, är en "text", är olika sätt att hävda att även bilden innehåller upprepbara element, fenomen som återkommer i bild efter bild i olika varianter och kombinationer. Det är sant att oppositionen är en resurs också i bildens betydelsesystem, men i bilder (och i många andra, i alla fallt visuell baserade betydelsesystem) är de av ett annat slag än i språket, naturligtvis i synnerhet helt annorlunda än i fonologin. Deras främsta uppgift är att ge bilden en påståendefunktion.

There are numerous ways in which language and pictures, verbal and pictorial texts, may be related. One question which may be posed concerns their modes of co-existence: the ways in which a linguistic item may be *contiguous* too, or form part of, a pictorial representation, or the reverse, giving rise to particular forms of semiotic interaction, which involve *indexicality*. The issue of verbal/visual interactions can also, and in fact frequently has been, formulated, in terms of rules and principles rather the singular token: whether our interpretation of pictures is always mediated by our